

Ірина Каширіна
старший викладач кафедри
українознавства та іноземних мов
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ФЕМІНІЗМ В ІСЛАМІ: ПЕРСПЕКТИВИ

Іслам – це наймолодша релігія у світі, яка з'явилася на початку VII століття в Аравії. Пророка Магомета вважають засновником ісламу. Дана релігія надзвичайно відрізняється від того ж православ'я, адже її ідеологія закликає до покірності. Не дивлячись на відмінність ісламу від інших релігій, іслам є дуже впливовою ідеологією у сучасному світі.

В священній книзі мусульман, а саме Коран, шлюб описується як один із найголовніших аспектів у житті мусульман. Адже шлюб є одним із найсильніших союзів, а також через заключення шлюбу зберігається традиція, яка несеться через сторіччя. В Корані жорстко регламентовані шлюбні відносини і гендерні ролі.

Всім відомо, що згідно з ідеологією ісламу, чоловік приймає всі рішення щодо одруження і подальшого сімейного життя. Жінки не працюють, а виховують дітей та живуть у всьому підкорюючись своєму чоловіку. Чоловік є головою, всі рішення приймаються саме ним. У сучасному суспільстві існує думка щодо того, що іслам – це патріархальна традиція, яка стереотипно асоціюється у інших релігій як дискримінація прав мусульманських жінок.

Питання гендерних ролей завжди цікавило суспільство. Існувало та досі існують дебати щодо прав жінок, їх рівності із чоловіками та розширення можливостей самореалізації жінок. Питання прав мусульманок є найдискусійнішим і гострим. У країнах Європи звичайна жінка у порівнянні із «жінкою у хіджабі», тобто жінкою із мусульманської країни, є людиною, вольною робити все що їй захочеться без жодного примусу з боку чоловіка. Адже звичайна європейка може вдягатися як хоче, отримувати освіту, яку вона обере, водити авто, працювати там, де захоче, звернутися до поліції, якщо хтось буде її сексуально принижувати або домагатися. Іслам цього не передбачає. Так, наприклад, у Судані згідно статті 152 кримінального кодексу передбачає порку для жінок за те, як вони одягнені, а у Лівані сексуальне домагання до жінки взагалі не вважається прогизаконним, якщо говорити про відповідальність за сексуальне домагання до жінки перед законом, то у Джибуті взагалі не існує таких законів.

Дивлячись на вище зазначене, можна стверджувати, що недарма мусульманські жінки все частіше і частіше піднімають питання дискримінації та приниження їхніх прав, гендерної нерівності тощо. Цікаво, що не так давно, а саме на початку 90-х років, з'явилося таке поняття як ісламський фемінізм, який передбачає прагнення жінок-мусульманок до гендерної рівності та соціальної справедливості. [2].

Феномен ісламського фемінізму почали описувати різні вчені у своїх наукових статтях, видатні письменники у своїй книгах, ісламські активісти почали використовувати цей термін у своїх промовах на дебатах та виступах за права жінок у мусульманських країнах. Крім того, почали створюватися масштабні жіночі рухи, які борються за гендерну рівність жінок-мусульманок та їхню соціальну позицію нарівні із чоловіками. Ці жінки прагнуть інтерпретувати священну книгу із сучасної точки зору. Ісламські феміністки борються за те, щоб скасувати примусове носіння жінками хіджабу, молитися в одному приміщенні із чоловіком, а не в спеціально відведеному для цього місці, бути захищеними законом за сексуальне домагання на вулиці, на роботі, працювати в установах, які вони обрали, а не в яких їм дозволяє чоловік, голосувати на виборах, прагнути розвитку у політичній сфері, навіть займати політичні пости нарівні із чоловіками.

Таким чином, за останні двадцять років було створено чимало кроків на підвищення соціального статусу жінок. Так, наприклад, у Саудівській Аравії до складу парламенту входять майже 20% жінок. Це відбулося досить нещодавно, всього лише 7 років тому жінки добилися цього, але головне, що розвиток гендерної рівності в ісламі потрохи відбувається. Також у Ірані жінкам почали дозволяти обирати технічні професії та займати вищі керівничі посади. Якщо говорити про освіту, то тут жінки стають майже нарівні із чоловіками. Щодо політики, тут ситуація не така яскрава як у Саудівській Аравії, тут лише 2% жінок можуть бути частиною парламенту, але це краще ніж нічого.

Найяскравішим прикладом результативності так названого ісламського фемінізму,

або як його прозвали «мирний гендерний джихад», є обрання першої жінки-мусульманки до Конгресу США. Ільхан Омар була обрана членом Демократичної партії у недалекому 2016 році. Вона виступає за ідеї гендерної рівності, бореться проти ісламофобії та гомофобії. Жінка є родом із Сомалі, країни, в якій активно почали дозволяти жінкам посідати місця у парламенті. Так, наприклад, в Лівані перша жінка змогла проголосувати на виборах у 2004 році, а у 2008 році у ОАЕ жінкам дозволили займати посаду судді. Більш того, нещодавно в Алжирі ввели покарання за сексуальне домагання до жінок.

Охоплюючи дану тему, можна зробити висновок, що ісламський фемінізм має перспективи, оскільки мусульманські країни складають чималий відсоток від усіх країн світу, і жінки-мусульманки мають право, так само як і жінки Європи висловлювати свою думку, обирати своє життя, мати право на розвиток та самореалізацію. Вони не винні, що народилися у хіджабі. Вони мають право його зняти. Але ще багато років їм потрібно плідно над цим працювати.

1. Зінько С. Фемінізм в ісламі: історія та сучасність // Гендерний журна «Я». — №4. – 2010. – С. 26 – 30.

2. Словник гендерних термінів URL// <http://a-z-gender.net/ua/feminizm-islamskij.html>.

Руслана Кусько
викладач кафедри
загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПСИХОЛОГО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ

Термін «гендер» (англ. Gender - рід) в семантиці української мови найбільш часто використовуватися як усвідомлення індивідуумом своєї статевої належності.

У сучасному суспільстві гендер розглядається як більш складне поняття, яке включає в себе індивідуальні, структурні та інтерактивні складові. Індивідуальна складова включає в себе загальні поняття про біологічні ознаки чоловіків та жінок, які з'являються внаслідок ранньої соціалізації індивідуума. Інтерактивна складова визначається тими гендерними очікуваннями, які формують ідентичність та поведінку особистості через прийняття обмежень соціальної поведінки в суспільстві та правил гендерної поведінки яких дотримуються чоловіки та жінки, що, у сукупності, стає наслідком гендерної соціалізації кожного окремого індивідуума. Структурна складова включає в себе шаблони гендерної ідентичності, установки та статуси які й приводять до відмінностей у гендерній поведінці чоловіків та жінок та, у подальшому, формують гендерні стереотипи у суспільстві.

Забезпечення гендерної рівності повинно досліджуватися комплексно з розумінням філософських, історичних, соціальних, правових та, насамперед, психологічних аспектів гендерної проблематики.

Дослідження питань гендерного розвитку індивідуума, процесів формування самоідентифікації та подальша його гендерна соціалізація відноситься насамперед до компетенції гендерної психології, яка є відносно молодого наукою, оскільки почала свій розвиток у нашій країні в 90-роки минулого століття. Дана наука вивчає закономірності поведінки людини в суспільстві визначені, передусім, її біологічною статтю, соціальним статусом, психологічною статтю (*гендером*) та їх співвідношенням. Засновником психоаналізу З. Фрейдом та іншими провідними психологами зазначається, що гендерна ідентифікація індивідуума виникає у віці 5—6 років[1]. Тобто у зазначеному віці проходить когнітивне самовизначення дитини та формування її уявлень щодо власної статевої ідентичності.

Як правило це формування проходить під впливом дорослих, що оточують дитину, та які, у свою чергу, являються носіями наявних у суспільстві гендерних стереотипів, сформованих внаслідок історичного і соціального розвитку цього ж суспільства.

Гендерна ідентичність індивідуума виникає під впливом існуючих у соціумі гендерних стереотипів, упереджень і установок, виникнення яких напряму залежить від сформованої гендерної ідентичності індивідів цього ж суспільства. Тобто ці поняття є взаємозв'язані і повинні досліджуватися як єдиний процес, а не окремі складові формування